

ИЗ ПЕРВЫХ УСТ

Сергей КОВАЛЕВ:

«У власти есть только один способ отмыться от этих подозрений — полная прозрачность расследования»

В минувшие выходные под Минском прошел Большой форум правозащитников. В нем участвовали гости из Литвы, Украины, Молдовы, Польши, а также представители известных правозащитных организаций «Международная амнистия» и «Хьюман райтс воч».

Однако самым большим сюрпризом стало появление на форуме Сергея КОВАЛЕВА — известного российского правозащитника и руководителя специального подкомитета Парламентской ассамблеи Совета Европы, который занимается обстоятельствами исчезновения известных политиков в Беларуси.

Сергей Ковалев любезно согласился ответить на вопросы журналистов, касающиеся белорусских преследований. Однако в самом начале беседы предупредил, что вряд ли скажет что-то новое:

— Белорусская общественность не меньше меня осведомлена о том, что делал наш подкомитет и что дела спецподкомитета по юридическим вопросам ПАСЕ и Христос Пургуридэс. Он опубликовал свой предварительный доклад.

Вы так и не приехали в Беларусь как руководитель подкомитета. По чьей вине это произошло?

— Я не знаю точно, что произошло. Сообщения о том, что я не приехал, появились (вице-спикер Палаты представителей — Ред.), с которыми мы вели странную переписку. Сначала на наш запрос по поводу того, что мы хотим посетить очередное заседание в Минске, потому что тут бы могли найти возможность пригласить на заседание должностных лиц, последовал отказ. Мне сказали, что я как представитель не имею права. Я продолжал настаивать, чтобы приехал не я один, а весь подкомитет или часть подкомитета. Я не отказывался приехать, я это считал недостаточным. У органов ПАСЕ тоже есть свой регламент работы.

Мы продолжали получать отказы. Мотивы были странные. Единственный мотив, который я запомнил: мол, это очень острая проблема, если в Беларусь приедет весь подкомитет, то Минск взорвется. А этого не надо. Кому не надо и почему не надо, я так и не понял.

Тогда подкомитет обратился к комитету по юридическим вопросам ПАСЕ с просьбой назначить спецдокладчика. Им был назначен мой заместитель, г-н Пургуридэс. Прекрасно. Г-н Пургуридэс обратился к официальной Минской администрации со своим намерением посетить Минск в качестве спецдокладчика. Мы написали, что хотим приехать вместе. Последовал ответ, что г-н Пургуридэс может приехать, а Ковалеву — не надо. Я очень удивился, мы снова написали в Минск. Ответом была беседа с г-ном Копыловым. Г-н Копылов говорил, что г-н Ковалеву предлагалось приехать. Он не приехал. А теперь его приезд нежелателен. Почему нежелателен?

(Окончание на 2-й стр.)

В поисках сокровищ

...Неожиданно под ликом Иисуса рентген проявил черты еще более древнего изображения, и это было потрясением! Ленинградские реставраторы помогли разгадать тайны белорусских икон, увидев которые, ахнула от восторга, а знакомый художник кивнул в сторону молодой женщины и шепнул: «Все это — благодаря Наде Высоцкой!»

Была вторая половина 70-х годов.

Черные доски

На одной стене в золотом окладе Богоматери с маленьким Иисусом, на второй — огромная икона с ликом Христа, на полках — старинные фоллианты в кожаных переплетах.

— У нас была своя «Троица»? — спросила я у лауреата Государственной премии Республики Беларусь, доктора искусствоведения, профессора Надежды Высоцкой.

— В каждую эпоху есть своя «Троица», — пояснила Надежда Федоровна, — каждая эпоха рождает свою стилистику и свое понимание красоты. Не было у нас, скажем, Андрея Рублева, но зато был Франциск Скорина, не было Феодана Грека, но были Кирилл Туровский, Евфросиний Полоцкий и мастер Иоанн, который построил для нас церковь Спаса в Полоцке и оказал колоссальнейшее влияние на развитие русской архитектуры XII века.

Но о мастере Иоанне мало кто знает, а имена Грека и Рублева известны любому школьнику. Или Вы хотите сказать, что их «раскурили»?

— Конечно! И нам нужно научиться «раскуривать» наши национальные сокровища.

— А есть ли у нас иконы, которые можно назвать шедеврами?

— Да вот шедевр висит! — показала Высоцкая на изображение Христа XVI века! Мы за этой иконой наблюдали более тридцати лет.

можем соединить имена художников с произведениями. Единственный, кого мы знаем, — это Петр Евсеевич из Голыньи, деревни под Могилевом, автор «Рождества Богоматери», написанного в 1649 году. Работа эта является эталоном не только для Беларуси, но и для всей Восточной Европы. Сохраняя традиционную иконографическую схему, он вносит в нее массу реалий: пишет конкретные лица, одежду, камни. Этого не было. А во второй половине XVII века развитие русского искусства вообще невозможно представить без белорусского! Белорусские мастера преобразовали его, принесли европейскую стилистику, которая из католицизма через белорусское православие перешла в православие русское.

В Беларуси намного раньше, чем в России, возник Ренессанс, представленный Нестером, портретом XVI века. Значительный вклад белорусского искусства и во всю мировую культуру.

Многие ли иконы в запасниках Национального художественного музея?

— Пара тысяч наберется, а этого вполне достаточно для создания большого музея.

Какие самые ценные произведения вы находите?

— Любое произведение, которое удалось спасти, ценное. Несмотря на коммунистическую систему воспитания, иконы у людей сохранялись, но находились в плохом состоянии, не находились в надлежащем порядке, в самых неожиданных местах. Рудили, к примеру, в деревне церковь, сельчанин забрал иконы, соорудил из них, как из досок, изгородь, а за ней паслись свиньи. Мы достали в сельское хозяйство, сделали из них, как из досок, изгородь, а за ней паслись свиньи. Мы достали в сельское хозяйство, сделали из них, как из досок, изгородь, а за ней паслись свиньи. Мы достали в сельское хозяйство, сделали из них, как из досок, изгородь, а за ней паслись свиньи.

И все-таки, есть ли у нас иконописцы, не уступающие в мастерстве Андрею Рублеву?

— К сожалению, иконы у нас в основном не подписаны и мы очень часто не

знаем, кто их написал. Оказалось, что это Парские врата из двух створок, которые хозяин соединил вместе и превратил в половецкую икону. Причем сверху оказалась живопись XIX века, а под ней — век XVIII! Обнаружили еще один Парские врата, которые служили столешницей, на одной из створок живопись была уничтожена.

А сколько икон использовалось вместо шитов для закрытия окон? Так что в экспедиции все время нужно быть начеку, потому что уникальные произведения могут быть разбросаны где угодно. Однажды мы были в Уречье, и возле забора у церкви я задела ногой какую-то квадратную бутылку. Подняла, ахнула: бутылка-то из знаменитого уречского стекла XVIII века! В разрушенных храмах уникальные вещи находились. В руинах костела, например, оказалось огромное панно из чистого серебра, с клеймами! Все это привезли в музей.

Существует ли мафия по покупке икон и приколбасе ли нам с ней сталкиваться в экспедициях?

— Всегда существовала и существует по сей день!

А вообще в последние годы идет серьезная «вычистка» антиквариата, поскольку он дорого стоит. Раньше такого не было. Когда-то у буквально задарма покупали уникальные произведения: приобрели, например, в мебельном магазине за три рубля удивительные стулья начала XIX века, старинное трюмо за рубль, комод — тоже за три рубля. Когда комод привезли домой, обнаружили в нем дореволюционную газету, в которую были завернуты дореволюционные деньги. А за пятьдесят рублей купили потрясающее панно XIX века. Уникальнейшее! Сейчас панно такого типа продается уже в от реставрированном виде и стоит дорого.

Сегодня можно еще что-то обнаружить в экспедициях?

— Всегда существовала и существует по сей день!

А вообще в последние годы идет серьезная «вычистка» антиквариата, поскольку он дорого стоит. Раньше такого не было. Когда-то у буквально задарма покупали уникальные произведения: приобрели, например, в мебельном магазине за три рубля удивительные стулья начала XIX века, старинное трюмо за рубль, комод — тоже за три рубля. Когда комод привезли домой, обнаружили в нем дореволюционную газету, в которую были завернуты дореволюционные деньги. А за пятьдесят рублей купили потрясающее панно XIX века. Уникальнейшее! Сейчас панно такого типа продается уже в от реставрированном виде и стоит дорого.

Сегодня можно еще что-то обнаружить в экспедициях?

— Всегда можно! Но нужно, чтобы экспедиции финансировались. А пока финансирования нет, экспедиции из других музеев белорусов грабли и грабят! Сидят живописцы XIX века, а под ней — век XVIII! Обнаружили еще один Парские врата, которые служили столешницей, на одной из створок живопись была уничтожена.

А сколько икон использовалось вместо шитов для закрытия окон? Так что в экспедиции все время нужно быть начеку, потому что уникальные произведения могут быть разбросаны где угодно. Однажды мы были в Уречье, и возле забора у церкви я задела ногой какую-то квадратную бутылку. Подняла, ахнула: бутылка-то из знаменитого уречского стекла XVIII века! В разрушенных храмах уникальные вещи находились. В руинах костела, например, оказалось огромное панно из чистого серебра, с клеймами! Все это привезли в музей.

Существует ли мафия по покупке икон и приколбасе ли нам с ней сталкиваться в экспедициях?

— Всегда существовала и существует по сей день!

А вообще в последние годы идет серьезная «вычистка» антиквариата, поскольку он дорого стоит. Раньше такого не было. Когда-то у буквально задарма покупали уникальные произведения: приобрели, например, в мебельном магазине за три рубля удивительные стулья начала XIX века, старинное трюмо за рубль, комод — тоже за три рубля. Когда комод привезли домой, обнаружили в нем дореволюционную газету, в которую были завернуты дореволюционные деньги. А за пятьдесят рублей купили потрясающее панно XIX века. Уникальнейшее! Сейчас панно такого типа продается уже в от реставрированном виде и стоит дорого.

Сегодня можно еще что-то обнаружить в экспедициях?

— Всегда существовала и существует по сей день!

А вообще в последние годы идет серьезная «вычистка» антиквариата, поскольку он дорого стоит. Раньше такого не было. Когда-то у буквально задарма покупали уникальные произведения: приобрели, например, в мебельном магазине за три рубля удивительные стулья начала XIX века, старинное трюмо за рубль, комод — тоже за три рубля. Когда комод привезли домой, обнаружили в нем дореволюционную газету, в которую были завернуты дореволюционные деньги. А за пятьдесят рублей купили потрясающее панно XIX века. Уникальнейшее! Сейчас панно такого типа продается уже в от реставрированном виде и стоит дорого.

Сегодня можно еще что-то обнаружить в экспедициях?

На прастор, на шырокі разлог
Выхадзі, мой народ, грамадою...

Якуб КОЛАС

Народная воля

Надвор'е

У Мінску сёння ўдзень чакаецца — 4...-2, снег, уначы — 8...-6, без ападкаў; у Брэсце ўдзень — 6...-4, без ападкаў, уначы — 4...-2, снег; у Гродне ўдзень — 7...-5, снег, уначы — 5...-3, без ападкаў; у Віцебску ўдзень — 1...+1, снег, уначы — 8...-6, без ападкаў; у Гомелі ўдзень — 1...+1, уначы — 7...-5, на працягу сутак — снег; у Магілёве ўдзень — 1...+1, снег, уначы — 8...-6, без ападкаў.

www.meteo.by

Пейджинговую связь
редакция обеспечивает

ЮБИКОМ

пейджинг-система

(017) 222-46-51
(017) 222-46-52

СТРАСБУРГ—МІНСК

Хрыстос ПУРГУРЫДЭС:

«Да тых, хто маўчыць, свабода сама па сабе не прыходзіць...»

Еўропа падтрымала жорсткую рэзалюцыю па зніклым у Беларусі

Юрыдычны камітэт Парламентскай Асамблеі Савета Еўропы (ПАСЕ) аднагалосна прыняў праяву прашанняў «Зніклых людзей у Беларусі», падрыхтаваны дэпутатам ПАСЕ Хрыстосам Пургурыдэсам. Сама праява была прынята ў адпаведнасці з прашанням на вяснянскай сесіі ПАСЕ ў красавіку гэтага года. Падчас пасяджэння ў Страсбургу таксама ўхвалена прашанова не пуская дэпутатаў беларускага Нацыянальнага Сходу на пасяджэнні ПАСЕ, прычым не толькі ў афіцыйным, але і ў неафіцыйным статусе.

Нагадаем, што дэпутат з Кіпра Хрыстос Пургурыдэс двойчы наведваў Беларусь, сустракаўся са сваякамі зніклых і з афіцыйнымі асобамі. Потым ён падрыхтаваў дзве справы: адна — пра ўціск на сродкі масавай інфармацыі ў Беларусі і пра зніклых палітыкаў і журналістаў — Юрыя Захаранку, Віктара Ганчара, Анатоля Красоўскага і Зміцера Захадскага. У прэсцы справы падтрымаў Хрыстос Пургурыдэс, прыводзячы звесткі яго татараў з генеральным пракурорам Беларусі Віктарам Шайманам, міністрам Юрыем Сіваком і ўладзімірам Навумам, намеснікам старшні Палаты прадстаўнікоў Уладзімірам Канаплёвым, іншымі адказнымі асобамі, зроблены шматлікія спасылкі на дакументы, якія былі напісаны ад рукі генералам Дзмітрыем, на звесткі, зробленыя былым кіраўніком турмы Алкеевым, на загад аб прэвентывным затрыманні палкоўніка Паўлінчука і г.д.

Сп. Пургурыдэс прыйшоў у сваёй справе да высновы, што афіцыйны беларускі ўладзе не было праведзена незалежнае расследаванне знікненняў апазіцыянераў. Наадварот, перамовай, якія ён праваў у Мінску, прымушлі яго лічыць, што на вышэйшым дзяр-

жаўным узроўні схавалі сапраўдную палітыку знікненняў. Спецслужбы ПАСЕ лічыць, што вышэйшы дзяржаўны чынны могуць быць самі замешаны ў гэтых знікненнях. Х.Пургурыдэс звяртаўся да Савета Еўропы з заклікам дамагчыся ад беларускага ўладзе незалежнага расследавання вышэйзгаданых знікненняў, а таксама патрабавалі адстаўкі генеральнага пракурора Віктара Шаймана.

І вось нарэшце папярэдні марадэрам «Зніклых асоб у Беларусі» стаў канчатковы спіс: ваздачы і афіцыйным дакументам Парламентскай Асамблеі Савета Еўропы.

На Страсбургскім пасяджэнні юрыдычнага камітэта ПАСЕ прызначаны намеснік старшні Аб'яднанай грамадзянскай партыі Яраслаў Раманчук, які прадставіў там народную кааліцыю «54». Сп. Раманчук лічыць вельмі важным развіццё юрыдычнага камітэта, а

таксама мяркуе, што «якая Савета Еўропы да Беларусі будзе ўдзельнічаць у гэтых знікненнях, і адзначыць, што ў прынятым механізме дадзена «зраўнаважаная і гуманная палітыка, але ўсё ў руках самога народа. Да тых, хто маўчыць, свабода сама па сабе не прыходзіць...» — заявіў парламентарый.

Дарэчы, цікавую прапанову прапанаваў дэпутат у Страсбургу зрабіў былы прэзідэнт Албаніі Салі Бериша. Ён прапанаваў увесці забарону на выданы ў дзяржаву А.Лукашэнка і яго акружэння. Але гэтая прапанова не была прынята. Пакуль.

У выніковым мемарандуме юрыдычнага камітэта ПАСЕ прапанаванае замарозіць усе кантакты з Палатой прадстаўнікоў Нацыянальнага Сходу, у тым ліку неформальныя, калі гэта не створыць камісію па расследаванні вышэйзгаданых знікненняў і не зробіць крокаў па адхіненні ад пасады членаў Сходу, якія падарваюць у дачыненні да гэтых фактаў.

Але гэтая прапанова не была прынята. Пакуль. У прэс-службе АП у Страсбургу таксама адбыліся сустрэчы прадстаўніцтва «54». Я. Раманчук са старшнінай групы сацыялістаў Тары Дэвісам і групы еўрапейскай народнай партыі Рэна ван дер Ліндэман. Апошні адзначыў: «Добра, што вы працягце ў кааліцыю, — гэта вельмі важны сігнал для Еўропы».

Алесь СІЛЧ.

ТЕМА ДНЯ

Газовый триллер

По информации российской газеты «Время новостей», руководителем «Белтрансгаза» г-н Петухов готов был покупать газ у монополии по тем же ценам, что и у независимых производителей, то есть по 46 долларов за тысячу кубометров. В то время как «Газпром» хочет 50 долларов, а «Газтранс» по транзиту не согласен по 76 центов за транспортировку 1 тыс. кубометров на 100 км. По расчетам концерна, за поставленный газ он должен получить около 450 млн долларов «живыми» деньгами. Еще 150 млн. долларов пойдут в рамках бартерного зачета за транзит через Беларусь. Менеджеры «Газпрома» утверждают, что будут жестко настаивать на этой позиции. При этом речь идет о прошлогодичном объеме поставок.

Белорусский бюджет верстался из расчета платежей по 36 долларов за тысячу кубометров газа (ставка пятого пункта РФ) на весь объем закупок. Таким образом, дефицит средств для закупок по рыночным ценам составляет около 260 млн. долларов. При этом, как видим, и должна быть сумма кредита.

В белорусском правительстве

46 долларов. «Мы не будем его пересматривать», — твердо сказал он. И Петухов, руководящий делами «Белтрансгаза», был менее категоричен: «Наша компания платит «Газпрому» за транзит, поэтому по определению не может продавать газ дешевле монополии». Правда, представитель «Итера» не стал говорить о возможных параметрах повышения цен.

Заключение контракта с «Газпромом» на новых условиях остро ставит вопрос о платежеспособности белорусского бюджета. Владимир Путин объявил, что дал правительству поручение рассмотреть возможность выделения государственного кредитного ресурса на решение проблемы закупок российского газа.

Белорусский бюджет верстался из расчета платежей по 36 долларов за тысячу кубометров газа (ставка пятого пункта РФ) на весь объем закупок. Таким образом, дефицит средств для закупок по рыночным ценам составляет около 260 млн. долларов. При этом, как видим, и должна быть сумма кредита.

В белорусском правительстве

пока воздерживаются от комментариев. Но глава Национального банка страны Петр Прокопенко уже заявил, что положительное отношение к внешним заимствованиям. «Мы готовы взять кредитные ресурсы, в том числе правительства России, если будут предложены выгодные условия», — сказал он. Глава Нацбанка добавил, что «мы можем быть решены в ходе переговоров между правительствами. А источник в российском правительстве сообщил газете «Время новостей», что кредит, если белорусская сторона изъявит желание его получить, будет выдан на вполне рыночных условиях. «Ни о каких льготах речи быть не может», — подчеркнул наш собеседник.

Пока эти статьи готовились к печати, пришло сообщение об очередной встрече руководителей «Газпрома», «Итера» и «Белтрансгаза». Петухов, который составлял 27 января. Стороны вновь не заключили соглашение, лишь договорились продолжить переговоры.

Подготовил к печати Сергей ИВАНОВ.

3 РГА «БХК» — 180 тысяч доллараў

Днями кіраўніцтва рэспубліканскага грамадскага аб'яднання «Беларускі Хельсінскі камітэт» (БХК) атрымала ў Інспекцыю па падатках і зборах Маскоўскага раёна ў Беларусі «Акт вызначэння правільнасці вылічэння, паплатны і свочасавасці ўплат паплаткаў і збораў», у якім БХК налічыла запісаныя на падатках і зборах Маскоўскага раёна ў Беларусі суму звыш 380 мільёнаў рублёў (каля 180 тысяч долараў ЗША).

Праверка праводзілася са жніўня 2003 года і ахоплівала перыяд дзейнасці Беларускага Хельсінскага камітэта з 1995 года.

Як паведаміла прэс-служба БХК, у якасці падставы ўказана парушэнне п. 1.2. прэзідэнцкага Дэкрэта №8. А некаторых

мерах па ўдасканаленні парадку атрымання і выкарыстання замежнай базывіплатнай дапамогі: «не ажыццяўлялася рэгістрацыя замежнай базывіплатнай дапамогі», «застава на падатках у сувязі з п. 1.3. Дэкрэта не падстаўлялася».

Аднак, згодна з Мемарандумам аб фінансаванні і Дадатку да яго ад 24 лістапада 2003 года, заключанага Петушкіна і Калініна, сям'я (ЕК) з уладам Беларусі, падаткі і мытныя пошліны не могуць выплачвацца з субсідый ЕК. Акрамя таго, дзейнасць Дэкрэта №8 не распаўсюджваецца на праграму TACIS.

РГА «Беларускі Хельсінскі камітэт» мае намер абскардзіць незаконныя дзеянні падатковай інспекцыі.

Алесь СВЯТЛАНЧ.

ВОЗВРАЩАЮСЯ К НАПЕЧАТАННОМУ

В магазинах райпотребкобщества сахар есть

В номере за 20 января напечатана заметка журналиста Г.Хойника О.Козлова о якобы перебое в торговле сахаром. Автор констатировал, что раньше этот сладкий продукт можно было свободно купить на рынке, но там торговать им запрещали, а вот в магазинах сахар не всегда есть.

В приписке «От редакции» сказано, что это как будто касалось и торговых точек райпотребкобщества. Председатель правления Хойникоуского райпобтребкобщества О.Козлов, касаясь сахара, писал: «Вот этот продукт в Хойниках продается оптом, а в остальных — в розницу».

Редакция попросила автора публикации дать более точные сведения, и при поступлении мы доведем их до сведения читателей.

получили еще 15 тонн сахара. А чтобы в будущем не иметь никаких проблем, 17.01.2004 года произведена оплата, в соответствии с которой в сумме 67,0 млн. рублей на поставку сахара (63,3 тонны)...

Как видим, в системе райпотребкобщества действительно перебои в торговле сахаром нет. А потому газета дезавуировала строки в ранее напечатанной заметке О.Козлова, касаясь Хойникоуского райпобтребкобщества. Но этот продукт в Хойниках продается оптом, а в остальных — в розницу.

Редакция попросила автора публикации дать более точные сведения, и при поступлении мы доведем их до сведения читателей.

(Окончание на 2-й стр.)

У Мінску Уладзімір Рушайла нагадаў, што «цяпер Расія і ШІА — краіны-партнёры»

У Мінску сакратар Савета бяспекі Расійскай Федэрацыі Уладзімір Рушайла, які знаходзіцца ў Беларусі з рабочым візітам, сустракаўся з групай вестэрнаў Валікай Айчынай вайны.

Дваццаці двум вестэрнам з пагранічжання, МУС, КДБ і Міністэрства абароны кіраўнік Савета бяспекі Расіі ўручыў медаль «За заслугі ва ўмацаванні міжнароднай бяспекі». Апрача медалёў вестэрнам былі ўручаны кнігі пра маршала Жукава, галзінікі і грашовыя падарункі.

Падчас неформальных дачыненняў У. Рушайлы з вестэрнамі высветлілася, што пахлытых людзей вельмі хвалюць праблемы геапалітыкі, у прыватнасці, пашырэнне НАТО, прысутнасць амерыканскіх войскаў у краінах СНД. З гэтай прычыны сакратар Савета бяспекі РФ заклікаў беларускіх вестэрнаў не драматызаваць сітуацыю і адыходзіць ад «халоднай вайны», бо цяпер Расія і Злучаныя Штаты — краіны-партнёры і ў іх агульныя ўрагі. Гэта ў першую чаргу міжнародны тэрарызм, нелегальная міграцыя, наркатрафік і іншыя праяўленыя арганізаванай міжнароднай злачыннасці.

Падчас наведвання Уладзімірам Рушайлам Дзяржаўнага пагранічнага ўраду ў яго таксама адышоў сустракацца кіраўніком пагранічнага ўраду генерал-лейтэнант Аляксандр Паўлюк. На ёй абмяркоўваліся пытанні, датычныя дзейнасці беларускіх пагранічных войскаў па забеспячэнні нацыянальнай бяспекі і пагранічнай бяспекі Саюзнай дзяржавы Беларусі і Расіі.

Вячаслаў БУДКЕВІЧ.

Салют удзельнікам чэмпіянату!

Аляксандр Лукашэнка падпісаў указ №45 «Аб вывазненні ўдзельнікаў чэмпіянату Еўропы 2004 года па біялоне ў г. Мінску ад уплыву мытных плацэджаў».

Дакумент вызначае пералік спецыяльнага абсталявання і тавараў, якія часова ўвоззяцца на тэрыторыю краіны, выкарыстоўваюцца для забеспячэння правядзення чэмпіянату ў Мінску ў ім, з-за чаго вызваляюцца ад уплат мытных плацэджаў пры іх вывозе. Гэта, у прыватнасці, абсталяванне для прэсы, раліе і тэлебачання, неабходнае для падрыхтоўкі рэпартажаў, запісаў праграм з чэмпіянату, кінематаграфічнае абсталяванне, паўны спартыўны інвентар.

Паводле рэзультатаў прэс-службы прэзідэнта, часова ўвозіцца асабіста маёмасць удзельнікаў чэмпіянату Еўропы таксама не будзе акладацца мытнымі плацэджаўмі згодна з ужо дзеючымі ўказам кіраўніцкай дзяржавы ад 5 лютага 2001 года №576 «Аб зацвярджэнні Палажэння аб парадку перамяшчэння фізічных асобамі праз мытную мяжу Рэспублікі Беларусь тавараў, не прызначаных для вытворчай або іншай камерцыйнай дзейнасці».

Аляксей АРЭШКА.

У дапамогу абітурыентам

У лютым выдавецтва «Вышэйшая школа» выпускае навуковую літаратуру для абітурыентаў.

Будуць выданыя даведнікі для тых, хто паступае ў вышэйшыя і сярэднія спецыяльныя навучныя ўстановы. У іх уключаны Правілы паступлення, праграмы предметаў, па якіх праводзіцца тэспіраванне, асаблівасці правядзення экзаменаў у выглядзе тэспіравання, а таксама інфармацыя аб усіх навучных установах краіны.

Вольга АСПЕНКА.

Алкагольная альтэрнатыва

Альтэрнатыву склада гатовай прадукцыі стварыў у сваім гаражы кладаўшчык РУП «Брэсцкі лікёр-гарэлачны завод». Ён быў затрыманым супрацоўнікамі праваахоўных органаў абласнога цэнтру.

Як паведамілі ў прэс-службе аб'яднання «Ахова», у гаражы кладаўшчыка міліцыянеры знайшлі 155 пляшак лікёра-гарэлачных вырабаў без акцызных марак і 142 літары гарэлка.

Міркуеша, што ўсе спіртныя напоі былі выраблены з завода, дзе працаваў жыхар Брэста. У дачыненні да кладаўшчыка распачата крымінальная справа.

Аляксандр АЛЕКСАНДРОВІЧ.

Увага: фальшываманетчыкі!

У Кастрычніцкі РАУС Гродна звярнулася мясцовая жыхарка і заявіла, што чашэра неадомым для яе набавіў у яе семачка разліцый фальшывы купюрны ў 10 тысяч беларускіх рублёў і з скарці на аўтамашынах «Жыгулі». Падчас аператывных мерапрыемстваў супрацоўнікі дарожна-патрульнай службы ДАІ УУС затрымалі гэтую машыну, у якой знаходзіліся пляшэра мясцовых жыхароў ад 18 да 22 гадоў. Пры аглядзе «Жыгулі» ў салоне аўтамашыны былі знойдзены 5 аналагічных купюр. Распачата крымінальная справа.

Вячаслаў БУДКЕВІЧ.

SOS!

Обреченный на смерть

Больной СПИДом дал интервью корреспонденту «Народной воли»

Рассказывают, что в середине 90-х, когда город Светлогорск, что в Гомельской области, прозрел на весь мир несняемой на то время вспышкой ВИЧ-инфекции, наркоманы, которые сегодня составляют около трех процентов населения города, с удовольствием шли на контакт с журналистами. Больше всего им нравилось позировать перед дорогостоящими камерами иностранных телекомпаний. Да и платили зарубежные корреспонденты чаще всего за интервью наркоманам, что тем более стимулировало их к открытиям.

Сейчас, когда интерес западной журналистики к проблеме Светлогорска заметно поослаб, а отчетливые репортеры не сильно жалуют интервьюируемых денежной наличностью, которая могла бы пригодиться для закупок очередной порции зелья, ВИЧ-инфицированные категорически отказываются делиться своей бедой с остальным миром. После долгих и бесплодных попыток мне удалось таки найти наркомана, который согласился побеседовать.

Василию 30 лет, хотя манерой говорить и походкой он больше напоминает 80-летнего старика. «Стаж» наркомании Василия — 17 лет, в 1997 году узнал, что ВИЧ-инфицирован. Сейчас, в 2004 году, светлогорские врачи диагностируют у него СПИД и говорят, что ему уже долго не протянуть. Тем более что он продолжает употреблять наркотики...

— Василий, чем ты занимаешься, прежде чем пристроился к наркотикам?

— Да ничем не занимался. Употребляю наркотики еще со школы. Первый раз попробовал, когда было тринадцать лет. Тогда параллельно с наркоманией занимался спортом. Ходил на тренировки. Опаздывал меня даже брали в Минск в спортшколу на несколько месяцев. Но наркотики, в конце концов, делают тебя рабом и заставляют заниматься только ими. Затянуло меня это болото, из которого я не могу выбраться до сих пор.

— Какие наркотики употребляешь?

— Здесь, в Светлогорске, у нас ходит только один наркотик — суррогат опия.

— Каждый день?

— Конечно. Иногда по несколько раз в день.

— Когда начался твой наркоток?

— По этому поводу у нас уже

Комментарии специалиста

Сергей ВОЕВОДИН, заведующий инфекционным отделением Светлогорского территориального медицинского объединения:

— Каждый год к нам в больницу поступают ВИЧ-инфицированные или больные СПИДом. Причем за последние время число таких пациентов стабильно растет. Если в прошлом году, например, у нас прошли курс лечения 83 больных, то в этом году — 94. Хочу отметить, что раньше больные поступали в наше отделение с разной патологией, например, ВИЧ-инфекция плюс язвенная болезнь желудка или ВИЧ-инфекция плюс бронхит, но теперь многие больные уже находятся в тяжелых стадиях — предСПИД или СПИД. Теперь ВИЧ-инфицированных, которые еще не в стадии СПИД, мы вынуждены класть в другие отделения согласно профилю их заболевания. Если у больного пневмония — значит, в пульмонологию...

— То есть ВИЧ-инфицированный с воспалением легких в отделении пульмонологии может лежать рядом с ВИЧ-отрицательным?

— Так гласит приказ. Что касается моего отделения, то у нас все ВИЧ-инфицированные находятся в отдельной палате. По другим отделениям не могу знать.

— Скажите, Сергей Петрович, многие ли умирают от СПИДа?

— Они все фактически стоят на пороге смерти. И если раньше чаще всего у этой группы были случайные смерти — от передозировки наркотиков, от травм, от сепсиса или от сопутствующей патологии, то сейчас чаще всего умирают именно от угнетения иммунитета, то есть непосредственно от СПИДа. Идет угнетение иммунитета. Например, в нашем отделении лежит больной с тяжелым специфическим поражением мозга, связанным с ВИЧ-инфекцией. На нашем уровне мы ему оказать действенную помощь не в состоянии. Он не получает специфического противотуберкулезного лечения, а получает только симптоматическое патогенетическое лечение.

— А почему вы не можете оказывать больным более действенного лечения?

— Причина простая — недостаток финансов. Действенное лечение чрезвычайно дорого стоит — десятки тысяч долларов в год. Таких денег у нас, естественно, нет. Особенно, если принимать во внимание

кпятили, то сейчас, когда практически все оказались заражены, никто ничего не кипит.

— Скажи, Василий, как ты относишься к ВИЧ-инфицированным?

— Хотю сразу сказать, что не все наркоманы у нас безработные. Те, кто работает, для них выделить пятачок в день на наркотики — не проблема. Также, как и кто у мамы попросит, кто — еще у кого... Многие воруют. Потом наркотики можно достать не только за деньги. Если у кого-то они есть, он может сварить несколько доз и достать одной из них денег. Потом я его угощу.

— Много ли среди наркоманов в Светлогорске ВИЧ-инфицированных?

— Практически все. Во всяком случае, из тех, кого я знаю. Вспышка ВИЧ-инфекции была здесь в 1996 году. И если в 1997 году, когда я освободился из тюрьмы, наркотики еще как-то

было все сказано лет десять назад.

— Где же ты берешь деньги, если, как я понимаю, нигде не работаешь?

— Хотю сразу сказать, что не все наркоманы у нас безработные. Те, кто работает, для них выделить пятачок в день на наркотики — не проблема. Также, как и кто у мамы попросит, кто — еще у кого... Многие воруют. Потом наркотики можно достать не только за деньги. Если у кого-то они есть, он может сварить несколько доз и достать одной из них денег. Потом я его угощу.

— Много ли среди наркоманов в Светлогорске ВИЧ-инфицированных?

— Практически все. Во всяком случае, из тех, кого я знаю. Вспышка ВИЧ-инфекции была здесь в 1996 году. И если в 1997 году, когда я освободился из тюрьмы, наркотики еще как-то

было все сказано лет десять назад.

— Где же ты берешь деньги, если, как я понимаю, нигде не работаешь?

— Хотю сразу сказать, что не все наркоманы у нас безработные. Те, кто работает, для них выделить пятачок в день на наркотики — не проблема. Также, как и кто у мамы попросит, кто — еще у кого... Многие воруют. Потом наркотики можно достать не только за деньги. Если у кого-то они есть, он может сварить несколько доз и достать одной из них денег. Потом я его угощу.

— Много ли среди наркоманов в Светлогорске ВИЧ-инфицированных?

Художник-фотограф Георгий Леонардович Лихтарович и профессор Надежда Федоровна Высокая (1964).

две комнаты, и роскошнейший зал... Там должны быть потоки с позолотой, печи, стулья того времени, прообраз нынешнего шкафа, где будет выставлена посуда, потому что в те времена каждый хозяин стремился ее показать. Причем шилилась тогда не столько золотая и серебряная посуда, сколько оловянная, которая стоила очень дорого.

— О каком времени идет речь?

— О XVI и первой половине XVII века. В экспозиции непременно должна быть итальянская керамика... Вообще, присутствие итальянского налета — обязательно, потому что последние исследования говорят о том, что именно итальянцы решили окончательный вариант превращения крепости во дворец. Как только Мир перешел к Развильям, те сразу же создали воле одной из стен дворцовый комплекс. Не исключено, что в этом принимал участие Ян Мария Бернардини, который строил костел в Несвиже. Несвиж и Мир — родные, кровные братья.

— Международные организации могут помочь финансам?

— Нам помогает Интернациональный комитет музеев, но этого все равно

мало. Наше национальное искусство должно целером назначением финансировать государство. Может себе представить, сколько нужно денег, если необходимо восстановить 16 печей и восемь каминов, а каждая печь — это не менее четырех тысяч долларов!

— Строительные работы в основном завершены?

— Нет, до завершения еще далеко. Сейчас будет вводиться подземный уровень с коммуникациями, и пока он будет слан, нельзя решить вопрос с гостиницей, которая будет фактически содержать Мирский замок.

— Когда-то я часто проезжала мимо его руин, казавшихся совершенно безнадёжными. Прошло время, и, очутившись там снова, я была поражена: развалины превратились в чудесный замок!

— Когда вы видели его в последний раз?

— Год четыре назад.

— Ну сейчас бы вы его не узнали: красавец! Видите, сокровища в Беларуси встречаются буквально на каждом шагу, только нужно суметь их распознать и сохранить!

Анна АРТОШКЕВИЧ.

У Пінску ўвекавечаш памяць аб земляку з падводнай лодкі «Курск»

Маці старшага памочніка камандзіра атамнай падводнай лодкі «Курск» Сяргея Дудко, які загінуў у Баранавым моры, прыедзе ў Пінск на акрыжыц мемарыяльнай дошкі ў памяць пра яе сына. Гэтае мерапрыемства заплававана прэсцы ў Дзень падводніка — 19 сакавіка гэтага года.

«Я ведаю, што ў гэты дзень я павінна быць побач з сынам», — сказала прэс-спячкі БелаПАН Соф'я Дудко. — Аднак я прыеду ў Пінск. Я схаплю калені перад пінскімі вестэрнамі-падводнікамі, якія па ўласнай ініцыятыве ўзялі на сябе нялёгкае груз турбот па увекавечанні памяці маракоў, якія загінулі».

Цяпер Соф'я Дудко жыве ў Санкт-Пецярбургу. Працуе і дапамагае нявестцы выхоўваць дзяцей. Там жа пахаваны і Сяргей Дудко. Да трагедыі ў Баранавым моры Соф'я Дудко жыва ў

Пінску. Сюды ў водпуск рэгулярна прывязджае яе сын з сям'ёй. Падарункі і скароты, якія вельмі любіць Пінск і лінчыя ў родным гарадах, лінчыя нарадзіўся ў Севера-раморск.

У памяць аб земляку пінскія вестэрнамі-падводнікі выступілі з ініцыятывай устанавіць мемарыяльную дошку на доме, дзе жыва сям'я Дудко. Яны сабралі ахвяраванні на памяты знак і добраўпарадкаванне прылеглай да дома тэрыторыі.

Сяргей СЯРОЎ.

«У власти есть только один способ отмыться от этих подозрений — полная прозрачность расследования»

(Окончание. Начало на 1-й стр.)

— Как Вы в целом оцениваете выводы, которые сделал Пугурдес? Можно ли говорить о том, что белорусские власти действительно причастны к исчезновению оппозиционных политиков?

— Этот вопрос предполагает два ответа. Первое: ни следо-кладчик Г-н Пугурдес, ни наш подкомитет не имеют строгих юридических доказательств причастности властей к исчезновению и убийствам деятелей оппозиции. Второе: тем не менее и следо-кладчик Пугурдес, и наш подкомитет — потому что в скором времени будет доклад нашего подкомитета — имеют все основания считать, что взаимодействие с белорусской властью несомненно усиливает подозрения в ее причастности к этому. Если вы хотите знать мое мнение, то есть самая непосредственная и высокая степень причастности.

— Белорусские власти не очень активно идут на сотрудничество?

— Как «не очень активно идут», они просто врут! Вопрос — почему? На этом и основана личная уверенность. Уверенность, которую я не смог бы доказать в суде, но которую, если бы состоялся такой суд, я бы там обосновывал, и полагаю, что ни один нелицеприятный суд не имеет бы возможности обойти показания свидетеля Ковалева.

— Обосновывая бы просто действиями белорусской власти. Ее очевидным нежеланием отвечать на естественные вопросы и, наоборот, желанием в целом ряде пунктов солгать. На этом и основана моя уверенность.

— Эти исчезновения в некотором смысле аналогичны взрывам в Москве и Волгодонске, один и тот же круг подозрений. В такого рода случаях общество не просто может подозревать власть, оно

обязано подозревать власть... Цивилизованное общество обязано иметь такие подозрения, ибо если оно их имеет не будет, то оно не будет и проявлять своего права и обязанности контролировать власть.

И у власти есть только один способ отмыться от этих подозрений — полная прозрачность расследования.

— Что можно ожидать от доклада подкомитета и спецподкладчика?

— Тут я должен вас огорчить: ничего нельзя ожидать. Убийственным для сложившейся в Беларуси системы отношений «власть — общество» никакой такой доклад и никакая резолюция ПАСЕ не станут. Слава Богу, если бы этот доклад и резолюция воздвигались бы на белорусское общество, но и на это надежда маленькая.

А расчет на санкции и давление со стороны западных политических лидеров, увы, тоже неверен. В силу той самой полнейшей политической корпоративности Грозная резолюция ПАСЕ была по поводу Чечни. Все почему-то запомнили самый грозный пункт: рекомендовать Комитету министров иностранных дел, главному органу Совета Европы, начать процедуру исключения России из Совета Европы. Это очень грозно выглядит, но все прекрасно понимали, что это не может быть выполнено, потому что Комитет министров иностранных дел принимает решения консенсусом. Представьте себе Игоря Иванова, который голосует за это решение!

Была совершенно реальная рекомендация странам ПАСЕ — обратиться в Страсбургский суд с иском против России. Но никто этого не сделал.

Сергей ПУЛЬША.

(«Белорусские новости»)

Александр СИЛИЧ, Фото автора.

г. Светлогорск.

(Продолжение материалов о проблеме СПИДа и наркомании в г. Светлогорске читайте в ближайших номерах «Народной воли»)

Крест

(Продж.)
Пачатак на 3-й стар.

Цесна, не павярнуцца.
Спаць — па чарзе, ладзіць наверх.
Яшчэ раз павярнуцца, пералічылі — каб роўна па шаснаццаці, выдалі кожнаму па селішчу і кілаграму хлеба — «На двое сутак каб капітал»!

Грушлі.
Эшэлон пасоўваўся павольна. Днём стаў на нейкіх зарослых «запасных», між таварнікаў, — далай ад грамадскіх вачэй.
Спёка, смурол. І пасля сядзіла — страціла хочашца піць. А на суткі — тры кружкі вады. Навіваюцца з нейкай даўнаты, так што палова кружкі застаецца на падлозе. І кожны дзень, калі стаў, — стук у сцены, столь: дзяжурныя канвайры правяроўка, ці не прамольне-ныя дошкі вагонаў...

Калі чарга лезі наверх спаць даўша да яго, цягнік стаў на нейкім адзіначым перагоне, у лагчыне павілі асипанага соннам пералеску. Насупраць вакна — праз дзве збоіткі рэйкі — падобныя зялёныя, жадныя. Хтось прапашаў, што ў Каркава.

Ён зірнуў праз кватры на волю: сонца, пералеска, а такім жа закратаваным вакне — маладая постаць: швінцёвая палінялая кофты, шэрая хусціна, з-пад якой выпаў даўняк каўчак, нававы куладзір, чорныя вочы пад палінялым узлетам бров, спелыя вусны...

— На-а-а-а-а... — ён з трэскам ірвануў кватры, напалохаў суседзяў па «клетцы». Жанчына на брыком не павіла. — На-а-а-а-а... — ужо прапашаў ён і асёў.

— Лезь, чалавеча, алпачні. Сон, кажучы, найлепшы лекар, азваўся ўжо сусед, на выгляд самы старэйшы з іх, колішні выскочы наставіць з-пад Служка.

Дубоўка адмоўна хіснуў галавой і, як праваліўшыся ў сябе сама, сядзеў моўчкі, нерухома глядзеў на жанчыну ў шэрай рамы вакна сталінінскага вагона — толькі нерова ўздыгалі абачыны на левым воку, толькі ў прыліве мовы паталяла-жыла сэрца. У ім — парогі Дняпра, харкаўска Нальі, і маляўнічкая Анастасія, названая ня Нальі, і яго кніжняя «Нальі», і Гіто Нальі апошня — пакнутая Марыя.

«Дзе яна, як яна з сынама?»

У Валатодскую турму, дзе была перасыланая зона, іх таксама прывялі ноччу.

Спаў на каменнай падлозе, пад галавой — у каго мех, у каго торба з цёплай вопраткай. А раніца пачалася з агняду.

Саме агняду прысуджана голым пад машою аховы.

Затым — спешнае «камплектаванне» новага сібірскага этапу, які называлі акадэмічным: сабіраў асаду ашун інглішчаніна.

Бачыў іх павільі каляной на Менску: Швінцёва, Дзю, Кіпеля. На шаснаццаці падзілілі яшчэ ў турэмным двары. Этап доўга стаў, чачаючы, пакуль не схавацца за трохпавярховы камінашны натомаклене сонца.

І зноў нетаропка пабеглі па далёкіх рэйках ягонага дні. На пачатку стараўся лічыць іх, затым блытаў і пералічваў.

Намагаўся болей спаць — і лежачы, і сядзячы. Сном лячыў і боль, і гадчы.

У Калейнічах — прывітаным гарадку — было нечакана прыёма ступіць на зямлю, якая не гайдалася пад нагамі.

З цягніка вывелі ўсіх і — ужо не чакаючы ночы, не чакаючыся — арыштанты павільі каляной на ўсход, дзе кіламетраў з тры ад Калейніч — быў яшчэ адзін этапны пункт, на гэты раз — лагерны. З дзясятка новых стадоў (на сасновых бярэнях не падохла яшчэ з-пад кара), абнесены высокімі сцупамі. У дзясятка радую — калочы дрот. Такіх агародаў — дзве: адна большая ў радую, паміж дварам — сабакі. Чатыры вышкі з вяртавіма.

Суткі ён стаўша нікога не выпускіла. Ад баланды з кістых буркоў пачаў балець страўнік. Голад збоў кавалачкам хлеба — горкім, як хінін.

Вечарам усе патапула ў цёмныя электрычныя лагаты, яшчэ не давалі. Агароджы асвятлялі факелы.

Узняўся вешер. Гулеў у застрашшы. Натыкаўся на факелы і глібока знічка адлігала за «калоны». Нехадзілі сабакі, гледзячы на іх, пачалі працяжана вышч.

Зранку 18 чэрвеня канвайры расчлілі дзвері і пачалі агучваць прозвішчы. Названыя стомна выйшлі на стапаты лагаты дні і зноў становіліся ў калону. Сярод першых быў і Дубоўка.

На гэты раз — невідлікі жывыя параход, ужо без кэлат, бо і кают аніяны не было. На адкрытай пабудзе — драўляныя лаўкі.

Стары бераг Вітэя зелянелі кустоўям, сям-там як шлагбаўмі — ляжалі на вадзе палыматы сонны. Але праз некалькі

хвілін лёс адступіў, і параход з усіх бакоў пачаў пралізаць сібірскай ветрам.

Так і замерзнуў нядоўга, — Дубоўка сядзеў побач з земляком Міколам Мамчычам. Пакратаў пасцельныя рукі — і палез у мех, дастаў кажу, зівую шапку, налезе і ўсміхнуўся. Пад вокам — вялікае сіняе сядно — яшчэ з Волатоды...

— Што ты робіш? — Мамчыч знімаўся. — Людзі на смех уніміўшы. Лета ж...

Пашу зноў прагаворку гаворку. З Мамчычам, выкладчыкам гісторыі, Дубоўка некалькі разоў сустракаўся ў Менску. Пазнаёміў іх Бабарэка, які ведаў Мамчыча яшчэ па Служку. На этапе ж Дубоўка не пазнаў Мамчыча: скурднелы, вочы упалі, нос нечакана зашчыраўся. Усё гэта, а таксама ранняя запыліны падстарылі хлопца на добры дзесятак.

Мамчыч неслы было не давяраць, і яны ці не ўпершыню за год шэптатм загалі сваё: сяброў, знаёмых, колішнія радасці, колішні ўчора, якое з гэтых волаў Віткі бачылася вельмі далёка. І далёка расцёршылі арыштанцкія вятры іх грамаду...

І раптам Мамчыч перастаў стрымліваць држжыкі, схіліўся над сваім мехам — таксама выцягнуў кажу, рукавічы.

— Што ты робіш? Людзі на смех уніміўшы, — штурхнуў яго плечуком Дубоўка.

Маўчыў, братка. Не да смеху — зноў на зноў не трапіла...

Гледзячы на іх, хутка і ўсе паўзлізі ў цёплае, прыпазнанае на зямлю.

— Во лета... — сагрэўшыся, буркнуў Мамчыч.

Прычыніў. Наперадзе ў нас яшчэ з імі. Восем там паскачаць... — Дубоўка спынуў гаворку, азірнуўся вакол, хігнуў галаву, выцягнуў са свайго «багажа» суконную кодуру, куленую жонкай у Менску перад самым этапам, — прашінуўся паміж лавамі да маладой жанчыны (сядзела ў адным шэвары), перадаў ёй:

— Ахінішыся, калі ласка!

Тая жонка напалохалася, нібы ад сну адымаўся, і шчыры дзякуй!

Параходзіў пачаў моцна хістацца. Над самай галавой — не вядома скуль — навісла шэрая хмара, ішла за імі, не адстаючы.

Мамчыч доўга ўзіраўся ў яе, а затым загаварыў вершам, нібы неспешна счытаючы радкі з хмаравата пергаменту:

Гаманлівыя хмары
неба спахнуўшы,
Гэта мы залічылі, гэта — мы ўспомнілі,
калі словы стануць
аганялай дэны.

А цяпер
пакрышыце косіць,
пакрышыце гэтым,
пакрышыце новым невадомым.
Ты ірчыць —
вешер помсту носіць,
вешер будзіць нерны...

Гэта былі радкі з Дубоўкавых мелодый «Плак навалыніны». Іх цытавалі шмат — і пры ім, і па-за ім, аднак гэты агучаны сябрам урывак нібыта прыняў яго токам.

Зялёныя сцяны, зірнуў, а на вачах — Мамчыча. Калочы каміа зашчыў горлы, і каб само-мо не запалкаць, Дубоўка працягнуў:

Завялі на мукі,
завялі на росы,
завялі на збож'чыю вільможных...

Павязалі на, павязалі на, павязалі на, — д ух ззяе на мяжы...

5

Параход даў іх да Кукаркі. З прыстані ўзліз чалавек з вадзішай — павільі ў Яранск. Ахова — чатыры вершнікі: два спераду, два — заду.

Шлі па-летняму, зноў пахаваны кажу. На калону напамі гносе — хмары вялікі камароў, ад якіх цяжка было бараніцца: пакуль атрабасі з левай шыі, кусаюць правую.

У двароў Яранскага НКВС іх яшчэ раз пастроілі, зачыталі доўгі спіс паправаўняў (першы месці кожны мусіў праз двое сутак адзначыцца). Затым кожнаму далі паперку (адрас будучай працы) і выпусцілі за сцены.

Праз паўмесаца на першыя невялікія грошы ён зноў надалёк ад канторы пайшоў (па-гэтуль стаў у калідоры райска-жыскаўца — на лава, якую днём займалі наведвальнікі).

У першы ж дзень паслаў жонцы ў Менск і Маскву (хто ведае, дзе яна) тэлеграмы: «Жывы, здаровы. Прашую Яранску. Беражы сябе і сына». Затым — некалькі кароткіх лістоў. Кожны дзень халіў на пошту, але адказу не было.

...І зноў — як чарніла з надломленага піра — алпыталі яноныя дні. Ён працаваў рахунаводам у

мясцовым райскажыскаўца, ішла восень. Перад зімой усе жывое спышыла надарыш нава-колле пладамі і харчавом. Лес мяняў свой узор — на барвовы, заваіста, і ў суботні дзень ён не змог высельдзіць у канторы, — выбраўся на агледзіны, а каб не збоўдзіцца, трымаўся берага Яранск.

Сухалодныя рэчывыча аднаўляла паліну па палінай, і мяжу сваю выстуляла — рабіна-вую. Рабіна аж закіпала ў чырво-ных агладах. А пад ёй сцяпіліся і брушніцы. Там-сям — грыбы, здаровыя, вялікі...

Вярнуўся перад самым адвар-чоркам. Здалёк заўважыў калі спажываючай канторы фур-манку. Калі павозніка — жанчы-на з дзіцем. Яго сэрца паха-дала, вост-вост выскачыць.

Марыя! — выкрыкнуў, і жанчына азірнулася, прытуліла да сябе малаго і неяска спадчы-на, запаволена пайшла насустрэчу...

6

Ссылныя дні з сям'ёй пайшлі спакаянй. Жонка знайшла працу ў школе, сына брадз з сабой. Вечарам сядзеў каля печкі, глядзеў у агонь і ма-ля, каб хутчэй згараў гэты вясенскі, а затым — зімныя нуды, каб бліжэй да пазнасіці.

Ажыў ужо нечаканы ліст ад Жыткі. Бачыўся чужыя вачэй, той напісаў агучна: Дубоўкаў эпіста-лу галубы да яго дашлі, радзі з гэтага, падвозіць здароўе, кепсіы сны наваліліся, мала кніг...

Да ўжыва. Дубоўка даў трымаць Жытцы ад Яранска — з пазнасіці сотні кіламетраў, аднак пакідаў свае месцы ссыльным забараня-еца. Перакнінуў некалькі далей Мамчыча. Анічога не чуваў пра Бабарэку...

Падчуваўся штось няўмольнае, штось змрочнае. Асабліва пасля таго, як да стар-шыні райскажыскаўца ўжо другі раз заходзіў унаваўны, заду-мленна вельмі незвычайна псе-сенны, пакрыпваў новай па-путару...

Усё прасніў старшыня. Вывёў на вуліцу, не гледзячы ў вочы, моцна маршчыніў лоб, шіка паверлаў...

— Знаеш, Мікалаевіч, ішчэ раішце звольніць цябе, перавесці ў іншае месца...

Дубоўка маўчаў. Талы Кош-каў прапашаў:

— Каду жа табі не шчырыў з гэтымі рахунакамі... Ды яшчэ ў газету пісаў!... Нічога не магу зрабіць...

І талы Дубоўка зразумёў: рай-шчыні займаўся прыскама, ад-рымляючы «пустыя» грошы. У газету пісаў. Пра мінулыя махі-нашны ён напісаў фелетон — у «Іркуцкую праўду», пад псеўдані-мам, зразумела. Прыяздзіла з во-ласці, прыняўшы. Значыцца, на-ступіў на маюць, вост-вост каму канкрэтна з цядай хейра?

Пайшоў да «свайго» капіта-на. Той ажыўся, рукамі пацёр, моўчкі штось доўга пісаў, затым як між інішым:

— Дык, што, грамадзянін ссыльны, бачу, што табі пака-ранне мёлам заласца... Асво-ітаўся? Ужо і ў райскажыскаўца ўсім справам зарываюцца пачаў? Дзе ты нічога, не такіх ву-чылі... — зноў укінуўся ў пісан-ну, чачаючы ражжы на сваё.

Аднак і тут Дубоўка маўчаў: за гэтыя тры гады ён зведаў шано маўчанню. І капітан адкінуў яно-вак.

Значыцца, так, затура пе-рабраўся на жыхарства ў Міхайлаўскае? Калі і там што-небудзь — знай, Сібір вялікая...

Ужо Міхайлаўскае? — спакойна здыўся Дубоўка.

— Міхайлаўскае Яранскага раёна.

— Веласце, няёмкая аналогія атрымываецца: ў Міхайлаўскае, праўда, пскоўскае, цар выслаў Пушкіна...

— Ну дык ты ж не Пушкін! — і капітан, радасны ад свайей шпількі, басавіта заратаваў.

— Восе папера, не пазней як праз тры сутак адзначыцца ў мясцо-вую міліцыю, калі ж што не так, аб'ядуеся, у росхук — новы тэрмін табе гарантаваны.

Дубоўка наустрынаў.

— Што глядзіш, як шашок? Матай, пушкін хрэнаў!

А ўсё ж добры — выдх-нуў Дубоўка і павольна накіра-ваў да дзвярэй.

— Што добра? — азідзлена адарваўся ад стала энкаўсавец.

Добра, што і ты, капітан, не Кукуш...

Па калідоры ўсё адно да самага ганку несліся капітанскія маюкі...

Даводзілася развітвацца з Яранскам, з ягоным агарадом. З кожнай дамоўска: яна з сынама пераедуць пазней, калі будзе што-кольвек вядома з кватэры.

Зранку, як толькі сабраўся выходзіць, — паслыны з НКВС: загад перабрацца на ў Міхай-лаўскае, а ў Цішэру, да част-ковага ж адзначыцца ў Міхай-лаўскае...

22.05 Серіал «Проклятый уютный дом».

НТВ

09.00, 11.00, 16.00, 18.00, 00.05

09.25 Кватирный вопрос.

10.15 «Страна советов».

14.35 Принцип домино».

16.30 Серіал «Она написала убийство».

17.35 Протокол.

18.35, 22.50 Серіал «Мангуст».

19.50 Серіал «Григорий».

21.00 «Страна и мир».

21.35 Красная стрела.

21.45 «К барьеру!».

СТВ+RenTV

06.25, 15.40 «Пауэр рейнджеры, или Могучие рейнджеры в космосе».

06.50 «Близнецы судьбы». Мультсериал.

07.30, 13.30, 16.30, 19.30, 22.45

24 часа».

07.50 «СТВ-спорт».

08.05, 18.00 «Минчица. Люди, со-бытия, факты».

08.15 «Светская хроника».

08.30, 23.05 «Технология».

08.40 Комедия «Корабль придурков».

10.20 Портрет в интерьере».

Шашурта — звычайная глуха-ва вёска з высокімі драўлянымі хатамі і касымі вуліцамі. Калі і адрознівалася ад іншых, дык тым, што мела няпоўную сярэдняю школу, за якой, пакрываючы акасамтам гонатам дах, доўгімі вечарамі прыгожа сядзі-лася сонца.

Першы час яны жылі ў хале ўладзі-васкоўскай. Назнашвалі на зіму прыватны, на апошнія грошы купілі мукі, бульбы. Хлеб даваўся пачы самім: крамная не было. Гаспадар дазваляў ла-маць на агародзе буркавое ба-шыняе, з якой варылі боршч, паклісцішы яго сыраваткай.

Праўда, аднаго разу, калі жонка латашылі буркі, Дубоўка чуў, як жаніхнулася на тое суседка: «А Божа ж мой, траву дзіцяці».

Да пачатку вясені раманта-валі школу, дзе жонцы далі месца настануны матматыкі і дзе абшчалі пакойчыя яе сямі.

Той пакойчык Дубоўка дараваў сам: паставіў сценку, падмазаў трубку, збоў два драўляныя дошкі столі.

Пачалася школа. Жонка на працы. І сын з іх на ўрокі про-сіцца.

Дубоўка ж не ведаў, куды сябе дзе. Сяў ужо чаркаш дзі, калі трэба існаў Міхайлаўскае да ўстакавання — см кіламетраў праз лёс у адзін бок, см — назад.

Было надзіва цёпла. Сонца стаўла высока над Міхайлаўскім, ласкава па ў шыбах дагледжа-ных хат, куньска пажаўскае лісце.

Насустрач яму па падсколах дарожа нясе даўдз стурнан жан-чына — у доўгай спалініцы, вяза-ным драўляным шавары. За-ліхачы сонечнай зайчык ска-чуць у вёдрах, іскрацца ў вачах.

Размінуліся, і ўжо спіноў ён адчуў, што жанчына стала. Яе чарныя прывадны твар падаўся ўсмяшкам. Азірнуўся — у адказ усмяшка.

— Што, не пазнаў, мат-роскі?

Хвіля неўразумення, пасля чаго жанчына ставіць вёдры, трагэдыя выпростваецца і да-дзі...

— А каб не твая суконная кодыра, я б, пэўна, заведзіла на тую па парабодзі...

Так-так, іржы парабодзі, сіццельная Вітка. Ён у кажуку і вадка...

— Дык, можа, выратоўца, і вадку дапаможа дадзесці? — голае мяккі, балдзры.

Дубоўка і не заўважыў, як увайшоў у агароджаных высокім шчытковым хату.

— Восе як жыць закручана, — вясёлы зашчытавала жанчы-на. — Усе мы крутамі, знаеш, ходзім. — І пачала зносіць на стол пачастунак: хлеб, агуркі, сала. Зыкла на сунду да шаш-май — і з'явіўся ўжо акуртатна прычасная, з загонутай у газе-ту бутэлькай.

Мы ж так і не пазнасіліся. Мана Наталія за-вучы. Наталія Лебедзева, па-палсунула да яго талеркі, спрыт-на наліла ў чаркі пахайкі са-гонкі. — Давайце за сустрачу...

Вітчыўшы, Наталія загавары-ла ішчэ вясёлей: і пра тое, што з суну не ведае, куды падзеца, і пра гаспадару, якія знікаюць з хаты да самага вечара.

— Ты мне яшчэ там, на цёп-лае, прыглынуўся, — горача зашчытала пасля другой чаркі. — А тут гляджу і вачам не веру...

— Мель адпавядаў імігнена. Ашжэл ногі. Паспаканіла, па-паліла на душы. Хацеў распы-таць у Наталі, адкуль яна і за што соды трапіла і тая па-палсунула да яго талеркі і, сме-ючыся, прыкрыла яму далонню рот, адшыла і прыслала на доках, раз-гладзіла сукенку — і палымом да сябе паклікала. І шэвар рас-пільваць пачала. А пад ім — ні сарокі, ні стаяка.

— Ну што асалавёў? Даверы я зачынаў... — зноў падшыла да стала, прыслала яму на калені, аб-няла за шыю, нахалася, як стру-на. Грудкі шэвары, па радзімым на кожнай...

Ад нечаканасці ў яго загую ў скронях, кюрлівы жар асыпаў цела. А яна ўжо шапалава яго — у шчокі, у шыю.

Слухай, — далікатна пры-пыніў яе, і яшчэ па кронлі пай-гём... — і ўжо сам наліў ёй цёплую, сае — палову.

— Каб менш быць адным, — яна высока ўзняла чарку, пры-туліла да вуснаў і хутка пачала піць. Аднак, па ёсім адно, рабшч гэтага не ўмела: адчайна морчылася, уздыгала ўсім цела.

Томік струменчык збег па яе ўзнятым падбародку, па маладой шыі, у латчынку тэмек трымаў. І ніжэй, пад не-распільшым гузік.

Жанчына нечакана хігнула, і Дубоўка падпавіў яе на рукі, паклаў на лобак, ахінуў краем вялікай гурбаты кудыра, каб прыкрыць таліну.

Прабач, жанаты я... — скажу ўпэўнена, а ўжо ад дзвя-рэй, алдыкаючы зашчыпка, дадаў: «Дзякуй вялікі»...